

Enhed
Udsatte Børn

Sagsnr.
2015 - 3894

Doknr.
701142

Dato
10-12-2015

Opfølgning på styrkelse af børns rettigheder (2012) Sammenfatning og Social- og Indenrigsministeriets vurdering

1. Baggrund

Danmark blev eksamineret i FN's Børnekonvention (Konventionen om Barnets Rettigheder) i 2011. På baggrund af anbefalinger fra FN's Børnekomité besluttede aftalparterne bag henholdsvis satspuljeaftalen og finanslovsaftalen for 2012 at sikre en samlet styrkelse af børns rettigheder i Danmark gennem følgende tiltag:

- En styrkelse af Børnerådets fortalerefunktion
- Oprettelse af et specialiseret børnekontor hos Folketingets Ombudsmand
- Styrkelse af børns adgang til rådgivning og vejledning hos Børns Vilkår's BørneTelefon

Ordnningen betegnes i denne sammenhæng samlet set som "Styrkelse af børns rettigheder". Af forarbejderne til det tilknyttede lovforslag, lov nr. 598 af 18. juni 2012 om ændring af lov om retssikkerhed og administration på det sociale område (Børnerådets fortalervirksomhed) fremgår det, at der skal foretages en opfølgning på ordningen med de tre parter. Der er på den baggrund foretaget en dialogbaseret opfølgning, der giver en status på de tre parters aktiviteter siden oprettelsen af ordningen i 2012. Opfølgningen er udarbejdet på baggrund af oplysninger om de tre parters aktiviteter i perioden 1. januar 2012 til 1. september 2014 (for Ombudsmandens Børnekontor siden oprettelsen af kontoret 1. november 2012), som de tre parter har udarbejdet og indsendt til Social- og Indenrigsministeriet. De tre parters statusredegørelser indeholder desuden en redegørelse for samarbejdet imellem dem, deres erfaringer med ordningen hidtil, samt en redegørelse for deres fremadrettede aktiviteter.

Udover statusredegørelserne fra de tre parter har Als Research foretaget en mindre undersøgelse af børns oplevelser af kontakt med de tre parter i ordningen. Som et led i opfølgningen er der derudover foretaget en høring om status på ordningen blandt aktørerne på området for børns rettigheder.

2. Formål med ordningen

Aftalparterne bag finansloven for 2012 (Radikale, Socialdemokraterne, Socialistisk Folkeparti og Enhedslisten) og satspuljeaftalen for 2012 (Venstre, Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti, Det Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti) besluttede at styrke børns rettigheder i Danmark med oprettelse af en ordning med vægt på en specialiseret arbejdsdeling mellem henholdsvis Børnerådet, Børns Vilkår og Ombudsmandens Børnekontor:

a) Styrkelse af Børnerådet

Aftaleparterne bag ordningen valgte at styrke Børnerådet med det formål at understøtte fortalerfunktionen for børns rettigheder i Danmark og sikre en styrkelse af børns stemme i forhold til myndigheders beslutninger om børns forhold. Ved at styrke Børnerådet var det muligt at bygge videre på den ekspertise, som rådet allerede havde opbygget i forhold til at sikre gennemslagskraft og synlighed overfor beslutningstagere. Man sikrede samtidig, at opgaven blev varetaget af en organisation med de relevante børnefaglige kompetencer og den nødvendige kapacitet i forhold til at arbejde med børneinddragelse på et højt fagligt niveau.

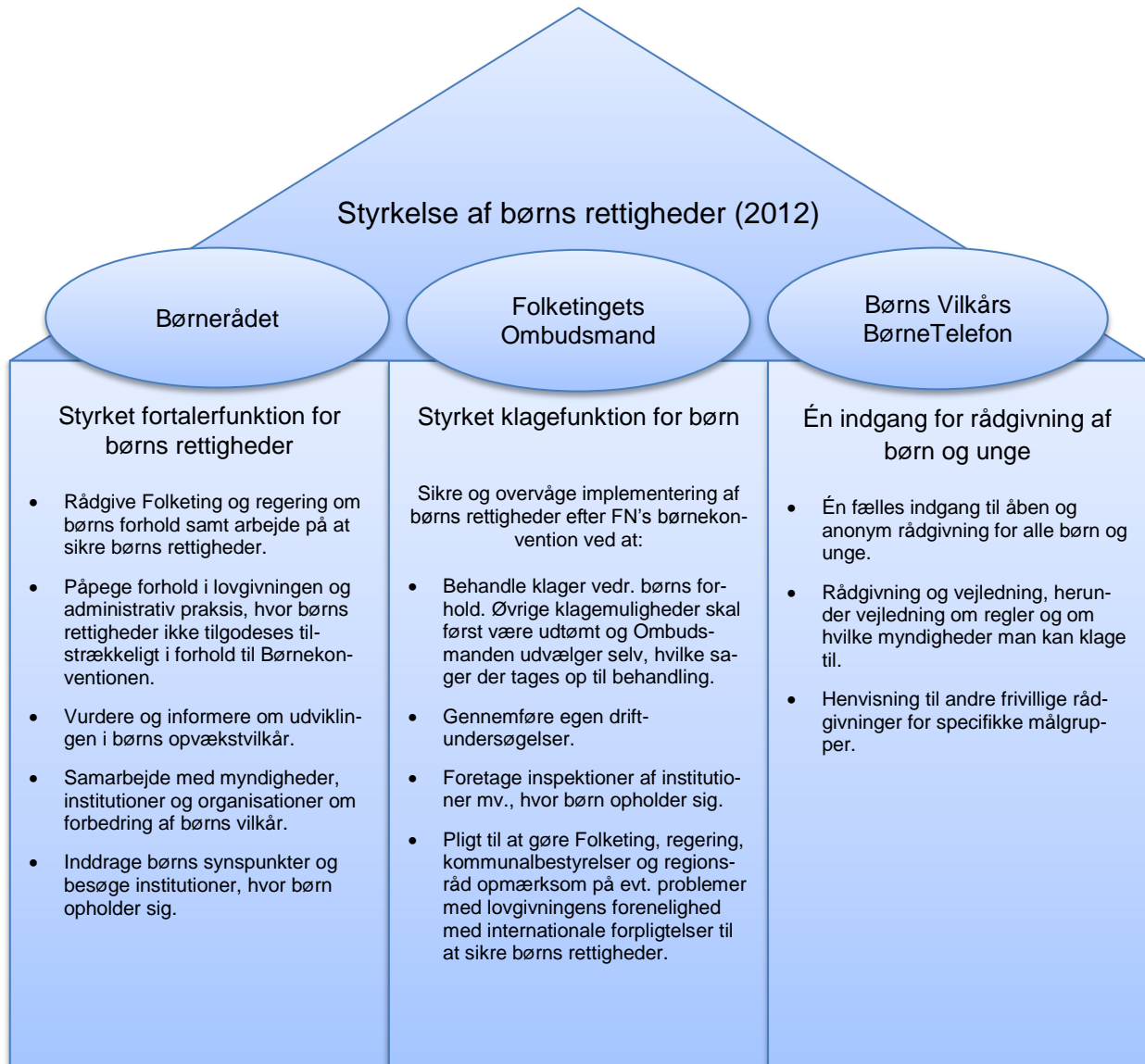
b) Oprettelse af et børnekontor hos Folketingets Ombudsmand

Aftaleparterne besluttede at oprette et specialiseret kontor med særlige børnefaglige kompetencer hos Folketingets Ombudsmand med det formål at sikre børn bedre mulighed for at få individuelle klager behandlet af en åben og uafhængig instans. Ombudsmanden afgør selv, hvilke sager og hvilke spørgsmål i sagerne, som han vil undersøge. Det giver ombudsmanden mulighed for at prioritere sager af generel eller principiel karakter, det vil sige, hvor vigtige rettigheder kan være tilsidesat, eller hvor der er principielle spørgsmål at afklare.

Med oprettelsen af et specialiseret børnekontor hos Folketingets Ombudsmand sikrede man på den ene side en styrkelse af de børnefaglige kompetencer og børns adgang til at få klager behandlet. På den anden side sikrede man, at også børn er omfattet af den særlige juridiske faglighed og autoritet overfor myndighederne som Folketingets Ombudsmand besidder, og man bevarede samtidig systemet med kun én ombudsmandsinstitution i Danmark for at undgå risikoen for udvanding af ombudsmandens rolle og autoritet.

c) Styrkelse af Børns Vilkår

Aftaleparterne valgte derudover at styrke Børns Vilkårs BørneTelefon med det formål at styrke børns muligheder for at få anonym rådgivning og vejledning. Der er et udbredt kendskab til Børns Vilkårs BørneTelefon blandt danske børn og unge, og ved at styrke BørneTelefonen understøttede man formålet med at sikre én indgang til anonym rådgivning, som er kendt af børn og unge, så de ikke er i tvivl om, hvor de skal henvende sig. Hensigten med styrkelsen af BørneTelefonen var således, at børn og unge via BørneTelefonen hurtigt kan få rådgivning, og samtidig også blive hjulpet videre til det rette sted, hvis de har brug for mere målrettet vejledning.

3. Sammenfatning af opfølgningens resultater

Status på Børnerådets aktiviteter

Børnerådet lancerede i maj 2013 "Børneportalen.dk" som udmøntning af aftalen om, at der med etablering af ordningen også skulle ske en styrkelse af børns adgang til vejledning om, hvordan børn og unge kan klage og få hjælp i det offentlige system. Børneportalen giver konkret viden til børn, unge og forældre samt fagpersoner om rettigheder og information om rådgivningstilbud og klagemuligheder.

Børnerådet indsamler deres viden og information om børn og unge gennem panelundersøgelser, ekspertgrupper, workshops og temaundersøgelser og kommer derigennem i kontakt med en lang række børn og unge.

Børnerådet har i perioden bl.a.:

- haft ekspertgrupper af bl.a. børn og unge i plejefamilie og børn og unge, der har vidnet i en retssag vedrørende et seksuelt overgreb
- stået for et inddragelsesinitiativ af unge på sikrede afdelinger i forbindelse med Magtanvendelsesudvalget arbejde

- gennemført en temaundersøgelse af børn og unge i psykiatrien med deltagelse af børn og unge fra de psykiatriske afdelinger
- gennemført panelundersøgelser i regi af deres Børne- og Ungepanel med ca. 2000 børn på 5.-7. klassetrin samt Minibørnepanelet med ca. 1000 børn i alderen 4-6 år.

Børnerådet formidler sin viden om børn og unges vilkår, og de anbefalinger som deres undersøgelser leder frem til, på en række forskellige platforme i form af større rapporter, analysenotater, hørings svar, ved direkte møder med ministre og relevante udvalg i Folketinget, i pressearbejdet og ved diverse oplæg i relevante fora. Børnerådet oplyser, at det er en integreret del af Børnerådets arbejde at inddrage børns egne synspunkter og erfaringer i arbejdet, og Børnerådet har i perioden derfor også hyppigt gjort brug af sin besøgsret på institutioner, hvor børn og unge opholder sig. Børnerådet vurderer derudover, at ordningen fra 2012 samlet set har ført til en styrkelse af Børnerådets direkte rådgivning af regering og Folketing, da Børnerådet i højere grad end før oprettelsen af ordningen har bidraget til bl.a. det lovforberedende arbejde.

Status på Ombudsmandens Børnekontors aktiviteter

Folketingets Ombudsmand oplyser, at Ombudsmandens Børnekontor siden oprettelsen af kontoret i overensstemmelse med formålsbeskrivelsen har behandlet en lang række væsentlige spørgsmål om børns rettigheder. Ombudsmanden har i perioden behandlet en række klager fra børn og voksne, foretaget tilsynsbesøg på offentlige og private institutioner, herunder i plejefamilier, og taget en række sager op af egen drift. Ombudsmanden oplyser, at kontoret i den forbindelse sikrer Børnekonventionens opfyldelse. Sigtet med behandlingen af sager i Ombudsmandens Børnekontor er bredere end den enkelte sag, og dermed ikke kun at hjælpe det enkelte barn eller ung, men i videst muligt omfang at hjælpe andre børn i tilsvarende situationer. Ombudsmandens fokus er således på de principielle aspekter af en sag samt at sikre en bred formidling af ombudsmandens udtalelser.

En del af de behandlede sager i perioden har givet ombudsmanden anledning til at udtale alvorlig kritik, ligesom der i flere sager har været anledning til at orientere Folketingets Socialudvalg, Folketingets Retsudvalg samt relevante ministerier og kommunalbestyrelser. I perioden har ombudsmanden taget 35 sager op af egen drift, herunder bl.a. den såkaldte Guldborgsund-sag, sager om privatskolebørn og adoptivbørns rettigheder mv. 5 af de afsluttede egen-drift sager i perioden har ført til kritik eller en henstilling fra ombudsmanden. Kontoret har i perioden afsluttet 1059 klagesager, hvoraf omkring en tredjedel er oversendt til andre myndigheder. I klagesager, hvor det er børn selv, der henvender sig (i perioden har der i alt været 83 henvendelser fra børn og unge), vil ombudsmandens håndtering af sagen ofte bestå i at hjælpe barnet med at tage kontakt til de relevante myndigheder, bl.a. ved at videreformidle og retligt kvalificere barnets synspunkter, ønsker og klager. Det er ombudsmandens vurdering, at Børnekontoret samlet set har levet op til det formål, som er beskrevet i lovgrundlaget.

Status på Børns Vilkårs aktiviteter

Børns Vilkår oplyser, at der i perioden har været 71.015 henvendelser til BørneTelefonen fordelt på 65.529 henvendelser fra børn og unge på BørneTelefonens børnemedier - telefon, chat, sms, og brevkasse, og 5.486 henvendelser på ForældreTelefonen. BørneTelefonens forskellige platforme henviser hyppigt videre til relevante rådgivningsfunktioner, både til dem som Børns Vilkår selv udbyder, ligesom der henvises til andre rådgivningsfunktioner og de kommunale myndigheder. Temaerne for henvendelserne til BørneTelefonen dækker bredt fra de oftest forekommende problemstillinger.

ger "kærlighed/forelskelse", "venskaber/uvenskaber" og "drillerier" til emner som "fysisk vold" og "seksuelle krænkelser", der også indgår blandt de 10 mest hyppige problemstillinger.

Der har i perioden for afrapporteringen i overvejende grad været piger, der har henvendt sig til BørneTelefonen, idet piger udgør 80,2 pct. af det samlede antal henvendelser og drenge 19,8 pct. Aldersmæssigt udgør gruppen af børn i alderen 13-15 år omkring 45 pct. af henvendelserne. Gruppen af 10-12 årige udgør lidt over 28 pct., og den ældste gruppe på 16-17 år udgør 13,9 pct. af det samlede antal henvendelser. I alt har 2.853 anbragte børn og unge henvendt sig til BørneTelefonen i perioden. I forhold til formålsopfyldelsen oplyser Børns Vilkår, at de lægger vægt på at være den ene indgang til rådgivning og vejledning af børn og unge, som var formålet med styrkelsen af BørneTelefonen i 2012.

Samarbejdet mellem de tre parter

Det fremgår af alle tre parters statusredegørelse, at parterne mødes jævnligt for at understøtte koordinering af indsatsen og en hensigtsmæssig henvisningspraksis imellem dem i overensstemmelse med formålsbeskrivelsen. Parterne mødes kvartalsvist på dagligt ledelsesniveau og årligt på institutionslederniveau.

4. Social- og Indenrigsministeriets vurdering

Det er Social- og Indenrigsministeriets vurdering, at opfølgningen overordnet viser, at ordningen bliver brugt som tiltænkt ved oprettelsen. Samlet set vurderer Social- og Indenrigsministeriet, at opfølgningen viser, at den nuværende arbejdsdeling mellem de tre parter lever op til sit formål og fortsat har relevans indenfor de fastsatte rammer for ordningen. Samtidig viser de erfaringer, der på nuværende tidspunkt er opnået med ordningen, herunder de indsendte høringssvar, at der har været behov for at foretage nogle justeringer, eller at der kan være behov for at gøre det fremadrettet.

Social- og Indenrigsministeriets vurdering på baggrund af de nuværende erfaringer er uddybet nedenfor:

Børns adgang til åben og anonym rådgivning

Social- og Indenrigsministeriet vurderer, at opfølgningen tyder på, at ordningen med rådgivning for børn og unge hos Børns Vilkår i høj grad bliver anvendt, og at arbejdsdelingen dermed også lever op til sit formål. Der har i perioden for afrapporteringen således været hyppige henvendelser om rådgivning til Børns Vilkårs BørneTelefon. Ifølge Børns Vilkår viste en kendskabsanalyse i 2014 desuden, at 84 pct. af alle børn og unge i alderen 10-17 år har kendskab til BørneTelefonen, hvilket understøtter BørneTelefonens funktion som indgang til rådgivning for danske børn og unge. Samtidig tyder BørneTelefonens egne opgørelser på, at der er tale om et meget bredt felt af henvendelser, der dækker både børn og unges mindre alvorlige udfordringer i hverdagen og relativt tunge problemstillinger som vold og seksuelle krænkelser.

Adgang for alle målgrupper

Danske Handicaporganisationer har, som led i høringsprocessen i forbindelse med opfølgningen, rejst spørgsmålet om adgang for børn og unge med handicap til Børns Vilkår såvel som Folketingets Ombudsmand. Dette gælder særligt i forhold til børn og unge med vidtgående kommunikative vanskeligheder. Danske Handicaporganisationer ønsker mere fokus på, at begge organisationer er opmærksomme på at have den fornødne ekspertise, eller indhente den udefra, i de tilfælde, hvor parterne har behov at kunne kommunikere med et barn eller en ung med intellektuelle, udviklingsmæssige

og kommunikative handicap, så det sikres, at disse børn også er omfattet af ordningen.

Social- og Indenrigsministeriet har drøftet problemstillingen med de to parter. Folkeetingets Ombudsmand og Børns Vilkår har i drøftelserne oplyst, at de er meget opmærksomme på, at også børn og unge med et handicap har adgang til at benytte sig af mulighederne for at få bistand fra de to parter. Børns Vilkår oplyser derudover, at de, som led i deres strategi for det fremadrettede arbejde, vil sætte aktivt fokus på mangfoldighed i forbindelse med deres tjenester. Indsatsen har til formål at få Børns Vilkår til at nå ud til flere og nye grupper af børn, og bidrage til, at Børns Vilkår bedre kan møde sin målgruppe og i endnu større grad løfte sit sociale ansvar. Ombudsmandens Børnekontor har derudover oplyst, at temaet for kontorets tilsynsbesøg i 2015 er handicapinstitutioner.

Børns muligheder for at få individuelle klager behandlet af en åben og uafhængig instans

Der har i perioden for afrapporteringen været hyppige henvendelser til Ombudsmandens Børnekontor, der også har noteret en stigning i antallet af sager på området siden før oprettelsen af kontoret i 2012. Langt hovedparten af henvendelserne til ombudsmanden kommer fra voksne angående en børnesag, men Ombudsmandens Børnekontor har også modtaget i alt 83 henvendelser fra børn og unge selv i perioden. Ombudsmanden oplyser, at Ombudsmandens Børnekontor kun modtager meget få klager fra børn og unge selv, som falder helt uden for ombudsmandens kompetence. I lyset af, at Ombudsmanden først og fremmest har til formål at vurdere sager af principiel betydning, vurderes dette at være positivt. Samlet set vurderer Social- og Indenrigsministeriet, at opfølgningen tyder på, at ordningen bliver anvendt, som det var forudsat. Samtidig er det positivt, at kun få henvendelser fra børn og unge falder helt udenfor ombudsmandens kompetence, hvilket indikerer, at den overordnede arbejdsdeling mellem parterne fortsat er relevant.

Styrket samarbejde omkring konkrete henvendelser

Det er afgørende, at alle henvendelser om børns rettigheder havner det rigtige sted. Der har i forbindelse med opfølgningen været overvejelser omkring, hvorvidt det er muligt at styrke samarbejdet på tværs af parterne yderligere. Børns Vilkår og Ombudsmandens Børnekontor samarbejder allerede i dag omkring konkrete henvendelser fra børn og unge, såvel som fra voksne, som de gensidigt henviser til hinanden i de tilfælde, hvor barnet eller den voksne bedst kan hjælpes videre af den anden part. Ombudsmandens Børnekontor og Børns Vilkår har drøftet den nuværende henvisningspraksis med Social og Indenrigsministeriet og har oplyst, at de fremadrettet ønsker at styrke samarbejdet yderligere omkring deres løbende henvisningspraksis.

Fortalerfunktion for børns rettigheder

Social- og Indenrigsministeriet kan konstatere, at Børnerådet i perioden har arbejdet aktivt med inddragelse af børn og unge, og børn og unges synspunkter, i de politiske beslutningsprocesser og det lovforberedende arbejde. Det er blandt andet sket i forbindelse med arbejdet i Magtanvendelsesudvalget og i forbindelse med nye initiativer på plejefamilieområdet. Social- og Indenrigsministeriet vurderer, at dette er positivt i forhold til Børnerådets formål omkring øget inddragelse af børn og styrket fortalervirksomhed for børns rettigheder i Danmark.

Børns oplevelser af kontakt med de tre parter

Undersøgelsen af børns oplevelser, udført af Als Research, tyder på, at de børn, som har været i kontakt med enten Børns Vilkår eller Ombudsmanden Børnekontor over-

ordnet set har været tilfredse, og eksempelvis vil henvende sig igen, hvis det skulle blive relevant for dem. Deltagerne i Børnerådets ekspertgrupper udtrykker samtidig stor tilfredshed med deres deltagelse. Samlet set tyder undersøgelsen på, at de børn, som kommer i kontakt med en af de tre parter, overordnet set har en god oplevelse af deres kontakt.

Synlighed omkring ordningen som helhed og de tre parters opgaver

I forbindelse med høringsprocessen, samt i flere af parternes egne tilbagemeldinger, er det blevet rejst, at der er behov for at skabe mere synlighed omkring ordningen som helhed, såvel som omkring det arbejde de tre parter hver især udfører som en del af ordningen. På den baggrund har Børnerådet og Børns Vilkår foreslået at styrke samarbejdet mellem de tre parter omkring denne del. Parterne vil i fællesskab drøfte, hvordan de kan udbrede kendskabet til ordningen og deres respektive roller heri. En del af formålet med et styrket samarbejde herom kan samtidig være at skabe en mere systematiseret dialog og et stærkere samarbejde med de forskellige interessenter og frivillige organisationer, der også arbejder for børns rettigheder i Danmark. Parterne har oplyst, at de i fællesskab arbejder videre med konkrete løsninger på problemstillingen.

Synlighed omkring behandlingen af sager hos Ombudsmandens Børnekontor

Der opstod i januar 2015 mediedebat om ombudsmandens behandling af børnesager. Folketingets Ombudsmand oplyser i den forbindelse, at ombudsmanden pr. 1. januar 2015 er overgået til et nyt statistiksystem, hvor det er mere synligt, hvad der sker med de henvendelser, som ombudsmanden modtager både fra børn og voksne. Fremadrettet vil der dermed være mere synlighed omkring, hvad der sker med de henvendelser, som ombudsmanden modtager. Social- og Indenrigsministeriet vil derudover drøfte med Ombudsmandens Børnekontor, hvordan man kan sikre, at registreringen af henvendelser sker på et detaljeringsniveau, der gør det muligt at få et fyldestgørende overblik over, i hvilket omfang, såvel som på hvilken måde, sagerne følges af ombudsmanden efter modtagelsen. Et bredt oplysningsgrundlag om borgernes behov i de sager, som ombudsmanden modtager, vil således understøtte muligheden for at målrette vejledning, oplysning og løsninger fx så færre henvender sig med en sag, som ombudsmanden ikke har mulighed for at behandle.

Udover synspunkter omkring de tre parters virke i ordningen er der i forbindelse med opfølgningen rejst spørgsmål af generel karakter om børns rettigheder. Disse er gengivet i den samlede opfølgning.